

Wybory w Angoli.

Wzrasta poparcie dla opozycji

Katarzyna Woźniak

Security
in practice

Wybory w Angoli. Wzrasta poparcie dla opozycji

Opracowanie: Katarzyna Woźniak 13.09.2022 r.

24 sierpnia 2022 r. w Angoli odbyły się piąte wybory parlamentarno-prezydenckie. Po raz kolejny większość parlamentarną uzyskała partia Ludowego Ruchu Wyzwolenia Angoli (Popular Movement for the Liberation of Angola, MPLA), która rządzi państwem od blisko 50 lat. Wiarygodność wyników została poddana w wątpliwość i postawiona przed Trybunał Konstytucyjny. Czy tegoroczne wybory w Angoli były sfałszowane, czy też najbardziej uczciwe od kilkunastu lat?

Na początek przyjrzyjmy się położeniu geograficznemu, strukturze politycznej oraz gospodarce państwa, aby zrozumieć, z jakimi wyzwaniami musi mierzyć się społeczeństwo i rząd. Republika Angoli położona jest w południowo-zachodniej Afryce nad Oceanem Atlantyckim. W 1975 r. uzyskała niepodległość od Portugalii i pogrążyła się w wojnie domowej, która trwała do 2002 r. Przez ten czas Angola była zwolennikiem poglądów lewicowych i socjalistycznych, które pod 38-letnimi rządami prezydenta Jose Eduarda dos Santosa ewaluowały w system demokratyczny i gospodarkę rynkową.

Mapa 1. Umiejscowienie Angoli w zachodniej części kontynentu afrykańskiego.

W Angoli funkcjonuje trójpodział władzy. Władza ustawodawcza sprawowana jest przez „220-osobowe, jednoizbowe Zgromadzenie Narodowe Angoli, którego członkowie wybierani są na pięcioletnią kadencję”. Angolczycy nie wybierają w bezpośrednich wyborach głowy państwa. Urząd prezydenta przypada kandydatowi, którego partia zdobędzie większość w wyborach parlamentarnych. Konstytucja Angoli z 2010 r. zezwala prezydentowi na pełnienie maksymalnie dwóch pięcioletnich kadencji. Głowa państwa ma możliwość bezpośrednio mianować wiceprezydenta, gabinet oraz gubernatorów prowincji. Sędziowie Sądu Najwyższego powoływani są na dożywotnie kadencje. Niezależność sądów jest poddawana wątpliwości, ponieważ sędziowie są często skorumpowani i naciskani przez MPLA w celu wydania wyroku korzystnego dla dominującej partii politycznej[1].

Angola jest krajem bogatym w zasoby naturalne. Państwo jest drugim co do wielkości producentem ropy naftowej w Afryce oraz zajmuje siódme miejsce na świecie pod względem wydobycia diamentów. Gospodarka kraju przechodzi powolną przemianę prywatyzacji największych przedsiębiorstw państwowych. Według danych Banku Światowego PKB Angoli wzrosło o 0,7% w 2021 r. po pięciu latach recesji. Ministerstwo finansów spodziewa się wzrostu PKB o 2,7% w 2022 r. Inflacja w kraju stopniowo spada, ale wciąż utrzymuje się powyżej 20%[2]. Gospodarka opiera się w głównej mierze na sprzedaży ropy naftowej, co nie przekłada się na lepsze warunki życia obywateli. Spośród 33 mln Angolczyków znaczna część żyje w ubóstwie[3]. Największe państwowe przedsiębiorstwo naftowe Sonangol od kilku lat ma problemy finansowe. Dług przedsiębiorstwa wobec zachodnich firm eksploatujących angolskie pola naftowe wynosi ok. 1 mld dolarów[4].

Angolczycy w tegorocznych wyborach mogli oddawać głosy na kandydatów z ośmiu różnych partii. Największe zwycięstwo spodziewane było wśród dwóch najpopularniejszych partii w kraju. Jedną z nich jest rządząca od blisko 50 lat lewicowa partia Ludowego Ruchu Wyzwolenia Angoli (Popular Movement for the Liberation of Angola, MPLA). Druga to centroprawicowy Narodowy Związek na rzecz Całkowitego Wyzwolenia Angoli (National Union for the Total Independence of Angola, UNITA). Od 2002 r. (zakończenie angolskiej wojny domowej) liczba osób głosujących na MPLA ciągle spada. W 2012 r. poparcie wynosiło 70%, a w 2017 r. 61%. Wzrasta natomiast popularność opozycyjnej partii UNITA[5].

Program wyborczy dwóch głównych partii jest podobny. Jednak MPLA próbuje przekonać do siebie Angolczyków poprzez obietnicę dalszej walki z korupcją i zmniejszenia zależności gospodarki od sprzedaży ropy naftowej. Tegorocznym kandydatem na prezydenta z ramienia

MPLA jest João Lourenço. Podczas kampanii w 2017 r. Lourenço obiecał walkę z korupcją, którą częściowo dotrzymał. Osoby blisko powiązane z byłym prezydentem dos Santos zostały zatrzymane i oskarżone o korupcję. Należy zwrócić uwagę, że za panowania poprzedniego prezydenta Lourenço był ministrem obrony Angoli[6]. UNITA wystawiła Adalberto Costa Junior jako kandydata na prezydenta. Opozycja skupiła się na mobilizacji miliony młodych ludzi do wzięcia udziału w wyborach. UNITA obiecała zwiększyć liczbę miejsc pracy i zreformować edukację[7]. 60% populacji ma 25 lat lub mniej, a ponad połowa jest bezrobotna[8].

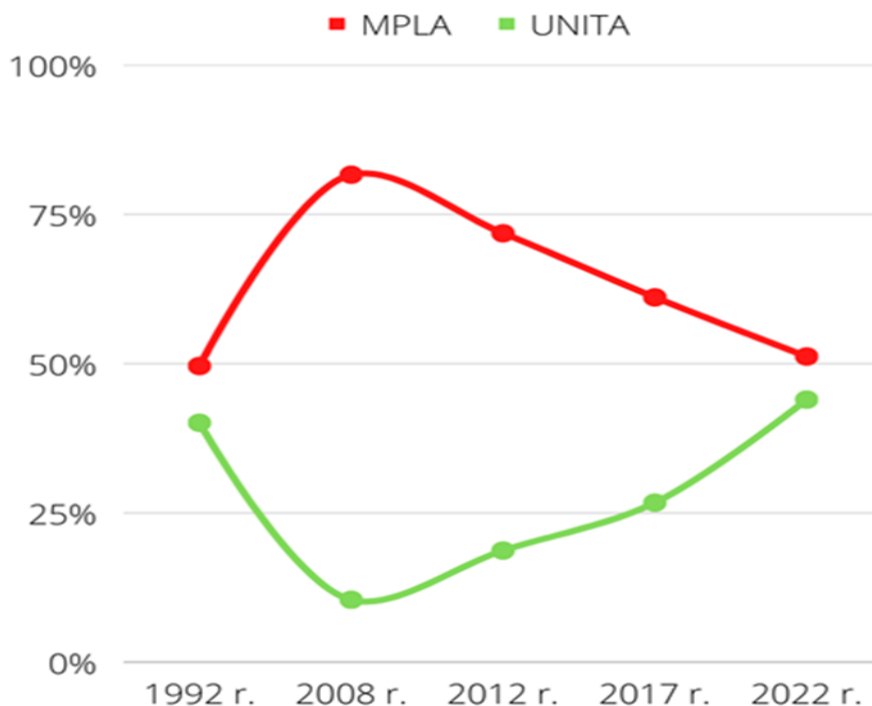

Grafika 1. Flaga Angoli - czerwony pas symbolizuje krew przelaną przez mieszkańców państwa w walce o niepodległość, czarny jest zaś symbolem kontynentu afrykańskiego. Trzy złote elementy - maczeta, część koła zębatego oraz pięcioramienna gwiazda, reprezentują wagę klasy robotniczej dla kraju oraz nawiązują do flagi byłego ZSRR.

Wybory parlamentarno-prezydenckie w Angoli odbyły się 24 sierpnia 2022 r. Udział w nich wzięło 45,65% osób uprawnionych do głosowania. Komisja wyborcza ogłosiła zwycięstwo rządzącej partii MPLA, która zdobyła 51,17% głosów. Drugie miejsce zajęła UNITA z wynikiem 43,95%, a pozostałe 4,88% przypadło mniejszym partiom. Wyniki wyborów zostały odrzucone przez opozycję, która zauważyła rozbieżność między wynikami podanymi przez komisję wyborczą, a jej własnymi raportami. Costa Junior – kandydat na prezydenta – wezwał międzynarodową komisję do ponownego przejrzenia wyników głosowania,

a Angolczyków niezadowolonych z wyników głosowania do zachowania spokoju[9]. Analitycy i politycy obawiają się protestów i zamieszek po ogłoszeniu powtórnego zwycięstwa MPLA. UNITA złożyła skargę prawną kwestionującą uczciwość wyborów. W pierwszej kolejności skarg trafiła do rozpatrzenia przez Państwową Komisję Wyborczą, a po jej werdykcie skarżący może odwołać się do Trybunału Konstytucyjnego. Wątpliwości opozycji budzi brak czterech podpisów komisarzy wyborczych, którzy nie podpisali się pod ostatecznym wynikiem wyborów[10]. Po wyborach w 2017 r. opozycja również zarzuciła Państwowej Komisji Wyborczej manipulację podczas liczenia głosów oraz sfałszowanie wyników wyborów. Sprawa trafiła do Trybunału Konstytucyjnego, który oddalił pozew opozycji, powołując się na brak dowodów[11].

Czy tegoroczne wybory w Angoli były sfałszowane, czy też najbardziej uczciwe od kilkunastu lat? Wyniki wyborów na przestrzeni lat pokazują, że poparcie dla MPLA maleje, co jest upubliczniane przez Państwową Komisję Wyborczą. Sugeruje to prawdziwość, rzetelność i uczciwość przeprowadzanych wyborów. Od czasu rozpoczęcia kampanii wyborczej analitycy przewidywali, że tegoroczne wybory w Angoli nie będą uczciwe i wolne. W 2021 r. MPLA wykorzystwała swoją większość w parlamencie i uchwaliła ustawę, która scentralizowała liczenie głosów. Krytycy ustawy uważają, że przyczyni się ona do zmniejszenia przejrzystości wyborów[12]. Okres przedwyborczy w Angoli cechował się ograniczaniem praw i wolności obywateli. Organizacjom pozarządowym uniemożliwiano zorganizowanie konferencji dotyczącej rozmów o budowaniu pokoju. Aktywiści i grupy społeczne były atakowane i zastraszane – jak podczas poprzednich wyborów. 9 kwietnia 2022 r. policja aresztowała 26 młodych ludzi za chęć zorganizowania marszu domagającego się uwolnienia więźniów politycznych. Dwóch organizatorów zostało skazanych i zmuszonych do zapłacenia kary grzywny, pozostałe osoby zostały zwolnione. 21 maja 2022 r. policja zablokowała wejście do hotelu Maiombe w Cabinda i uniemożliwiła zorganizowanie pokojowej konferencji przez organizację Omunga i ADCDH[13]. Dużą rolę w kampanii wyborczej MPLA odegrały media państwowe, które najwięcej czasu antenowego i nagłówków w prasie poświęcały programowi wyborczemu aktualnie rządzącej partii. Jednak młodzi ludzie, w których najbardziej uderza wysokie bezrobocie, korupcja i tłumienie swobód obywatelskich, są bardziej odporni na polityczną propagandę. Młode społeczeństwo Angoli stanowi 60% populacji kraju. Są to osoby urodzone po wojnie domowej lub jej niepamiętające. To one są bardziej skłonne do głosowania na centroprawicową partię UNITA, co przekłada się na wyniki głosowania[14].

Wykres 1. Wykres przedstawia wyniki wyborów przeprowadzanych w Angoli od 1999 roku, kiedy wprowadzono system wielopartyjny, do roku 2022. Źródło: opracowanie własne.

Tegoroczne wybory ponownie zostały wygrane przez lewicową partię MPLA, jednak z mniejszym poparciem niż dotychczas. Prezydentem Republiki Angoli po raz drugi został Joao Lourenço. Opozycja umocniła swoją pozycję w parlamencie i będzie tworzyć podstawy pod kolejne wybory, w których ma szansę zdobyć jeszcze większe poparcie niż dotychczas.

[1] 2022 *Angola Country Report*, „Freedom House”, 2022, <https://freedomhouse.org/country/angola/freedom-world/2022>, 3.09.2022.

[2] *The economy still centre stage ahead of Angola's elections*, „Aljazeera”, 23.08.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/23/economic-stakes-stay-centre-stage-ahead-of-angolas-elections>, 5.09.2022.

[3] *Angola ruling party backs President Joao Lourenco for second term*, „Aljazeera”, 11.12.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/11/angola-ruling-party-backs-president-lourenco-for-a-second-term>, 5.09.2022.

[4] *Angola's debts to Western oil companies reach \$1B: Report*, „Aljazeera”, 30.01.2021, <https://www.aljazeera.com/economy/2021/6/30/angolas-debts-to-western-oil-companies-reach-1b-report>, 5.09.2022.

[5] *Angola elections: estimations and scenarios*, „Robert Lansing Institute”, 23.08.2022, <https://lansinginstitute.org/2022/08/23/angola-elections-estimations-and-scenarios/>, 1.09.2022.

[6] *2022 Angola Country Report...*

[7] *In Angola, the youth look to...*

[8] *In Angola, the youth look to Wednesday's elections for change*, „Aljazeera”, 23.08.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/23/in-angola-youth-look-to-wednesdays-elections-for-change>, 5.09.2022

[9] *Angola governing party claims victory, opposition rejects results*, „Aljazeera”, 26.08.2022, <https://www.aljazeera.com/news/2022/8/26/angolas-ruling-party-claims-victory-opposition-rejects-results>, 6.09.2022.

[10] *Angola: Opposition Files Legal Complaint Over Election Result*, „AllAfrica”, 2.09.2022, <https://allafrica.com/stories/202209020322.html>, 6.09.2022.

[11] *2022 Angola Country Report...*

[12] *Angola elections: estimations and scenarios...*

[13] *Angola: Authorities repress civil society organizations ahead of election*, „Amnesty International”, 24.05.2022, <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2022/05/angola-authorities-repress-civil-society-organizations-ahead-of-election/>, 1.09.2022.

[14] *Angola elections: estimations and scenarios*, „Robert Lansing Institute”, 23.08.2022, <https://lansinginstitute.org/2022/08/23/angola-elections-estimations-and-scenarios/>, 1.09.2022.